

Panait Istrati (1884 - 1935)

10 Ağustos 1884 tarihinde Romanya'da dünyaya gelmiştir.

"Çocukluğu" Yaşayamamak

Babası Yunan, annesi ise çamaşırcı bir Romen kadındır. Çok erken kaybedeceği babasını hiç tanıma fırsatı yakalayamamıştır. Daha 1 yaşındayken babası ölür. Annesi onu büyük zorluklar ve imkânsızlıklar içerisinde yetiştirmeye çalıştı.

İlk okulu zorla bitirdi. Bir öğretmeninin kendisinde bir ışık görmesi ve onu okumaya yönlendirmesi sonucu okumaktan zevk almayı öğrendi.

Ufak yaştan itibaren çalışmaya başladı. İlkokulu bitirdikten sonra birçok işte çalıştı. Bir meyhanede 1-2 sene boyunca günde 19 saate yakın çalıştı. Küçük yaşında dediğim gibi barda çalıştı, birisinin kendisine hediye ettiği sözlükten Fransızca öğrenmeye çalıştı.

"Hayat Yollarında" adlı kitabında özellikle bu çocukluk dönemine oldukça fazla yer verir.

Umutsuzluğun ve Yalnızlığın İçinde Kalmak: İntihar (intihar fikri ona geldi)

Fırıncı çırağı, badanacılık, hamallık, fotoğrafçılık... Bunlar çalıştığı işlerin bazıları olur. Hayatını ise fırıncı çırağıyken eline geçen Fransızca sözlük değiştirir. Bu sözlükten Fransızca öğrenir. Daha fazla kitap okuma fırsatı elde eder ve bir yandan da yazmaya karar verir. Bu iş değişiklikleri sırasında birçok ülkeyi de gezme fırsatı elde eder. Mısır, Lübnan ve Suriyeyi gezmiş ve bu o dönemde Fransızca öğrenmiştir.

Aralarında İstanbul'un da olduğu pek çok Osmanlı kentinde gençliğini geçirmiştir. Yaşadığı yoğun sıkıntılar, imkansızlıklar onu sonsuz bir yalnızlığa götürür. Yine bu süreç içerisinde hastalanır da. Bu psikoloji içerisindeyken bir mektup yazar ve boğazını kesmeye çalışarak intihar eder. Bu başarısız bir girişim olacaktır.

Mektupla Değişen Hayat

Zamanında hastaneye yetiştirilmese ölecektir. Üzerinden çıkan mektup ise Romain Rolland'a yazılmıştır. Mektup bir şekilde Rolland'a ulaştırılır.

(Romain Rolland, 1915 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanan Fransız bir yazardı.)

Rolland o günleri şöyle anlatır: „1921 Aralık ayının ilk günlerinde nice hastanesinden bir mektup aldım. Gırtlakımı kesen bir zavallının üzerinde bulmuşlardı. Kurtulma umudu çok zayıftı. Mektubu okur okumaz, bir dahinin çırpınılarıyla karşı karşıya olduğumu anladım. Çayırklar üzerinde esen kavurucu bir alevi andırıyordu. Mektup Balkanlar'ın yeni Gorki'sine ait bir iç dökmeydi. İntihara kalkışan kişi kurtulmuştu. Onu tanımak istedim. Mektuplaşmaya başladık ve dost olduk. Adı Istrati idi. 1884'te Brăila'da kaçakçı bir Yunanlı babayla, ömür boyu saçını süpürge etmiş bir Romen köylü anadan dünyaya gelmişti. O doğuştan bir hikâyeciydi. Kendi anlattıklarıyla heyecanlanan bir doğulu hikâyeciydi.”

Rolland Rehberliğinde Yeni Bir Hayat

Rolland, mektup sonrası Istrati'nin hayatını değiştirir. Yaşadıklarını yazmaya zorlar. Ve Istrati yeniden doğuşunu gerçekleştirir. İlk romanı 1923'te Rolland'ın önsözünü yayımlanır (*Kira Kiralina*). Ve bundan sonrası birbiri ardına yazılan romanları getirir. Sırasıyla "Arkadaş" (Mihail),

"Akdeniz", "Sokak Kızı" (Nerantsula), "Angel Dayı", "Kodin", "Bărăgan'ın Devedikenleri", "Uşak" ve "Sünger Avcıları"nı yazar.

“Arkadaşlık”

Istrati'nin kitapları genel manada otobiyografik yönler barındırmaktadır. Ağır travmalar içinde geçen çocukluğu, gençliği yoğun bir şekilde eserlerine yansımıştır. Bu durumun haricinde öne çıkan başka bir tema da "arkadaşlık" temasıdır. Kendi gibi sefalet içerisinde büyüyen ve ezilen birçok karakteri sınıksız sağlam arkadaşlıklar içerisinde göstermiş; sadece kendi coğrafyasında değil tüm dünya coğrafyalarının insanları üzerinden anlattığı hikâyelerinde dostluğu, arkadaşlığı ve yaşam sevincini tüm gerçekçiliği ile işlemiştir. Istrati'nin hemen tüm yapıtlarında arkadaşlık bir temadan çok, hayatın kendisi, bir gereği olarak geçer. Büyük, efsanevi aşkların bile arkadaşlığa feda edildiği cesur kitaplardır bir bakıma da...

Erken Ölüm

1935 yılında 50 yaşındayken öldü.

Panaît Istrati'nin edebi kişiliği ve eserleri

İstrati'nin ilk gençlik yıllarındaki politik kişiliğin yerini umutsuzluğa bırakması, politikayla arasına mesafe koymasının etkisi birçok romanında da kendini gösterir. Siyasal mücadele ve bilinçten daha çok, insani değerler ve insana dair hikayesi olana yoğunlaşmıştır. Romanlarında yolculukları anlatmış ancak gezdiği ülkeleri değil de tanıdığı insanları daha çok anlatmıştır. Panaît Istrati'nin edebi kişiliği, gerçek insan sevgisinin romana nesnel bir biçimde yansımaları şeklinde ifade edilebilir. Akıcı, gerçekçi ve abartısız bir anlatımın olanaklarıyla karşılıksız ve koşulsuz sevgilerin hikâyeleri vardır.

Panaît Istrati'nin baş yapıtı olarak gösterilen Arkadaş'da, Adrian Zografi ile Mihail'in arkadaşlığı anlatılmaktadır. Bu arkadaşlık, ideal bir sevgi görüşünü simgelemek için kullanılmıştır. Istrati, neredeyse bütün yapıtlarında arkadaşlık temasını kullanmıştır.

Panaît Istrati'nin Türkçe'ye çevrilmiş eserleri:

Akdeniz
Angel Dayı
Arkadaş
Bărăgan'ın Dikenleri
Hayduklar
Hayaller ve Yollar
Hayat Yollarında
İş Bulma Kurumu
Kira Kiralina
Keşiş Sofronie
Kodin
Kuzey Işığı
Minka Abla
Mitra

Nerantzula
Perlmutter Ailesi
Sokak Kızı Nerrantsula
Sünger Avcısı
Tel Ören İzak
Uşak

Her bir yapıtını okuyuşta bambaşka bir duygu atlasıyla karşılaşılıyor.

Panait Istrati Sözleri

“Kimse insanların acıya katlanma gücünü bilemez. Tek bilen kendi yüreğimizdir.” Panait Istrati

“Bil ki sıradan şeyler paylaşılıp birlikte yaşanabilir. İnsan fazla mutlu olunca yalnız kalır; fazla mutsuz olunca da yalnız kalır. Öyledir: küçük çukuru herkes seninle beraber atlayabilir; ama uçurumda kimse seni takip edemez.” Panait Istrati

“Her servet haset yaratır, iştah uyandırır. İnsanın hiçbir şeyi olmamalı. O zaman dünyaya sahip demektir”. Panait Istrati

“Bir insanın yaşantısı ne anlatılır, ne yazılır. Dünyayı sevmiş ve gezmiş olan bir insanın yaşantısı ise anlatılmaya daha az elverişlidir. Fakat bu insan, eğer içli biri ise, dünyayı dolaşırken mutluluğun ve yoksulluğun bütün derecelerini tanımış ise, o zaman, onun yaşantısının canlı bir görünümünü vermeye çabalamak hemen hemen olanaksızlaşır. Önce kendisi için olanaksız; sonra da onu dinleyecek olanlar için”. Panait Istrati

“Ah! Küçük bir refaha sahip olanlar için, tatlı ıstıraplarından başka kendilerini anlayacak kimseleri ve gökyüzünden başka ısınacak şeyleri olmayan adamın acılı hayatını alaya almak ve hatta bazen şiddetle eleştirmek ne kolaydır!” Panait Istrati

“İnsan olmak ve hayatı hayvanlardan daha az anlamak ne hazin şey.” Panait Istrati

“İnsanoğlu anasının karnındayken alınına yazılıyor mutlu mu mutsuz mu olacağı. Olabildiğince az şey duyan ya da hiç duymayan kişiye ne mutlu! İsteddiği azıcık şeyi yaşam ona verir. Yaşadığını duyan ve bir şeyler isteyense mutsuzdur; hiçbir zaman elindekiyle yetinemez.” Panait Istrati

Kaynaklar

ISTRATI, Panait. *Publicistica de tinerețe*: (1906-1916). Ed. îngrij. de Ion Ursulescu. Galați: Editura Porto-Franco, 1993.

ISTRATI, Panait. *Pagini de corespondență*. Ed. îngrij., pref., note și comentarii de Zamfir Bălan. Galați: Editura Porto-Franco, 1993.

ISTRATI, Panait. *Cum am devenit scriitor*. Reconstituire pe bază de texte autobiografice, alese, traduse și adnotate de Alexandru Talex. București: Florile Dalbe, 1998. Vol.1-2.

ISTRATI, Panait. *Trecut și viitor: pagini auto-biografice*. București: Sigma, 2010.

OPREA, Al. Panait Istrati: dosar al vieții și al operei. București: Editura Minerva, 1976.

TEXCIER, Jean. *Panait Istrati*. În: La Revue Anarchiste, nr. 3 (feb. 1930), [online, <http://www.la-presse-anarchiste.net>].